

Konferencje, informacje, wywiady

XXXI DIDMATTECH, Edukacja – Technika – Informatyka w budowaniu lepszej przyszłości Radom, 28–29 czerwca 2018

Organizatorem Międzynarodowej Konferencji jest Wydział Filologiczno-Pedagogiczny Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu przy współpracy Instytutów i Uniwersytetów z Polski, Słowacji, Czech i Węgier. Celem konferencji jest przedstawienie problemów współczesnej edukacji, najnowszych osiągnięć z dziedziny materiałoznawstwa, technologii, technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz umożliwienie uczestnikom prezentacji wyników własnych badań naukowych i działalności zawodowej ze szczególnym uwzględnieniem dydaktycznych aspektów edukacji. Konferencja przeznaczona jest przede wszystkim dla pedagogów, nauczycieli, którzy uczą przedmiotów z zakresu materiałów i technologii, komunikacji informacyjnej i innych technologii cyfrowych w różnych szkołach lub korzystających z nowoczesnych technologii cyfrowych i technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji. Problematyka konferencji: aktualne systemy kształcenia; dualny system kształcenia; materiały technologie, przetwórstwo, metrologia, zarządzanie; współczesne technologie nauczania i uczenia się,

technologie informatyczne i komunikacyjne w kształceniu; ustawiczna edukacja zawodowa i ogólnotechniczna.

Elżbieta Salata

Interdyscyplinarne konteksty współczesnej pedagogiki i psychologii

Lublin, 25–26 października 2018

Ogólnopolska Konferencja Naukowa organizowana przez Wydział Pedagogiki i Psychologii UMCS 25–26 października 2018 r. Celem konferencji jest podjęcie przez przedstawicieli akademickich ośrodków pedagogicznych z Polski i z zagranicy dyskursu naukowego w zakresie interdyscyplinarnych kontekstów współczesnej pedagogiki i psychologii w wymiarze teoretycznym i praktycznym.

Joanna Tomczyńska

Aleksandra Litawa: Chór amatorski jako forma edukacji kulturalnej dorosłych na przykładzie krakowskich zespołów chóralskich

Książka autorstwa Aleksandry Litawy „Chór amatorski jako forma edukacji

kulturalnej dorosłych na przykładzie krakowskich zespołów chóralnych” została wydana w 2016 roku przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Przedmiot pracy stanowi funkcjonowanie chórów amatorskich jako środowisk wychowawczych.

Książka składa się z ośmiu rozdziałów, dwa początkowe stanowią podstawy teoretyczne badań. Pierwszy dotyczy istoty edukacji kulturalnej osób dorosłych. Zawiera on treści odnoszące się do uwarunkowań edukacji i kultury, zakresu i funkcji edukacji kulturalnej dorosłych oraz idei wychowania muzycznego. Drugi rozdział przedstawia koncepcję amatorskiego ruchu śpiewaczego. Odnosi się on do pedagogicznych idei ruchu artystycznego, stanu dotychczas przeprowadzonych badań naukowych nad chórami amatorskimi, a także amatorskiego rodzaju działalności muzycznej, jaką jest chór.

Trzeci rozdział stanowią podstawy metodologiczne badań – cel i problematyka pracy, metody, techniki i narzędzia badawcze, charakterystyka terenu badań i grupy badawczej, jak również organizacja i przebieg badań. Autorka poddała analizie działalność siedemnastu zespołów chóralnych (akademickich, parafialnych oraz środowiskowych). Celem podjętych badań było: poznanie realiów, w których uczestnicy realizują pasję, scharakteryzowanie śpiewaków, poznanie motywów uczestnictwa w zespole, a także poznanie ich opinii na temat rezultatów uczestnictwa w chórze. Znaczenie podjętych badań zwiększa fakt wskazania celu praktycznego, odnoszącego się do działań doskonalących oraz zwiększających znaczenie funkcjonowanie chórów amatorskich tak dla jednostki, jak i społeczeństwa.

Kolejne rozdziały stanowią empiryczną część monografii. Czwarty rozdział opisuje kwestię tworzenia się oraz rozwoju chórów. Szczegółowo przedstawia organizatorów i warunki utworzenia zespołów, ich strukturę, a także to, jak odbywa się nabór nowych członków. Piąta część dotyczy metodyki pracy chórów – celu, formy, metod, jak również repertuaru i miejsca zajęć. Szósta część poświęcona jest osobom pełniącym funkcje dyrygentów, ich kompetencjom nie tylko zawodowym, ale także społecznym. W rozdziale siódmym opisani zostali uczestnicy tej formy edukacji kulturalnej osób dorosłych. Zostali oni przebadani pod kątem cech społecznych i wskaźników demograficznych. Przedstawiona została kwestia ich zdolności muzycznych, predyspozycji do bycia w zespole. Przybliżono także kwestię tego, z jakich powodów osoby dorosłe decydują się na uczestniczenie w zespołach amatorskich. Ostatni rozdział dotyczy korzyści, jakich uczestnicy doświadczają, będąc w chórach. Efekty tego odnoszą się do uzyskanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Na końcu książki znajduje się treściwe podsumowanie, bogata literatura przedmiotu oraz wykaz tabel i wykresów.

Praca stanowi wartościowe dzieło szczególnie z uwagi na fakt, iż uzupełnia lukę w wiedzy na temat obecnych chórów amatorskich. Niewielka liczba opracowań naukowych traktuje o tej formie wychowania. Kolejną zaletą tej publikacji jest to, że opisuje nieprofesjonalne zespoły artystyczne jako środowisko wychowawcze, co ma dużą wartość pedagogiczną.

Książka jest opracowaniem, które w sposób rzetelny opisuje problematykę chórów. Rozdziały teoretyczne są zwię-

złą, ale treściwą syntezą wiedzy na podstawie wnikliwie przeprowadzonej analizy literatury przedmiotu. Zachętą do przeczytania książki są słowa B. Suchodolskiego, które Autorka cytuje na początku części teoretycznej: „Sposobem ratunku człowieka z chaosu życia, z wewnętrznej i zewnętrznej niewoli, drogą wiodącą ku temu, by jego egzystencja stała się prawdziwie ludzka w świecie urządzonym po ludzku, staje się edukacja kulturalna”. Słowa te podkreślają znaczącą wartość kultury w życiu jednostki.

Monografia ukazuje bardzo pozytywne skutki uczestnictwa w chórze amatorskim, co może zmotywować Czytelnika do podjęcia tej aktywności kulturalnej. Do przykładowych korzyści można zaliczyć: umocnienie związku z kulturą, wzbogacenie życia wewnętrznego, wzrost poczucia własnej wartości, większą chęć do działania, wzrost optymizmu, lepsze porozumiewanie się z innymi, większe zdyscyplinowanie czy poprawę koncentracji. Jak podsumowuje Autorka: „Chór nie tylko uczy, ale też wychowuje. Zaangażowanie śpiewaków w działalność artystyczną prowadzi do uzyskania przez nich określonych efektów poznawczych, kształcących i wychowawczych”. Uczestnictwo w zespole rodzi pozytywne skutki w różnych obszarach egzystencji człowieka. Sprzyja uzyskiwaniu większej satysfakcji z życia. Stanowi istotną wartość dla jednostki oraz społeczeństwa.

*Katarzyna Sygulska
Uniwersytet Pedagogiczny
w Krakowie*

**Ireneusz M. Światała,
Norbert G. Pikula, Katarzyna
Białożył (red. nauk.):
Etyczne i społeczne wymiary pracy
Oficina Wydawnicza „Impuls”
Kraków 2017 r.**

Nakładem Oficyny Wydawniczej „Impuls” w Krakowie ukazała się w 2017 r. monografia *Etyczne i społeczne wymiary pracy* pod redakcją naukową Ireneusza M. Światały, Norberta G. Pikuly, Katarzyny Białożył, licząca 183 strony (ISBN 978-83-8095-160-0).

Publikacja jest zbiorem artykułów, podejmujących istotne problemy i uwarunkowania współczesnego rynku pracy. Książka poprzedzona jest wstępem, w którym redaktorzy monografii zwrócili uwagę m. in. na zmianę postrzegania pracy, która wynika z dynamicznego postępu naukowo-technicznego, procesu globalizacji oraz transformacji przemian ustrojowych. Procesy te mają wpływ na „zmiany świadomości społecznej, nowe style życia i życiowe orientacje” (s. 7) Mają one także wpływ na niepewność zatrudnienia, stabilność pracy, a w konsekwencji relacje międzyludzkie w środowisku pracy. Mimo tak istotnych zmian wartość i sens pracy nadal pozostają dla człowieka niezmiennie: praca umożliwia jednostce samorealizację. Jednak na współczesnym rynku pracy „własny rozwój spoczywa na osobie pracującej” (s. 8).

Autorzy monografii wyodrębnili spójne, logicznie wynikające treściowo trzy części:

Części I. *Aksjologiczne wymiary pracy człowieka* (s. 13–42),

Część II. *Starość i niepełnosprawność wobec rynku pracy* (s. 61–117),

Część III. *Przygotowanie pracowników do zmieniającego się rynku pracy* (s. 121–183).

W części I. *Aksjologiczne wymiary pracy człowieka* Autorzy artykułów koncentrują się na problematyce etycznego wymiaru wartości pracy, z uwzględnieniem relacji pracodawca – pracownik w miejscu i wobec pracy, z jednoczesnym uwzględnieniem kontekstu społecznego, w tym zjawiska bezrobocia.

Ireneusz M. Świtała w artykule *Etyka wobec współczesnych problemów społecznych* zwraca uwagę, iż zmiany społeczno-polityczno-gospodarcze spowodowały – poza niekwestionowanymi pozytywnymi korzyściami – także wiele negatywnych zjawisk: „załamał się system wartości wewnątrzrodzinnych, wzrost konsumpcjonizmu i indywidualizmu oraz relatywizmu moralnego” (s. 27). Stąd zamierzeniem Autora tekstu było „zwrócenie uwagi na rolę etyki w życiu codziennym współczesnego człowieka oraz w różnych dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, zawodowego i rodzinnego” (s. 16). Autor podkreśla potrzebę refleksji etycznej „gdyż pomaga człowiekowi podejmować decyzje, jest również istotna w polityce, ekologii, medycynie czy biznesie, dlatego wychowanie moralne jest jednym z ważniejszych zadań w procesie edukacyjno-wychowawczym (s. 13). Głównym zadaniem etyki – zdaniem Autora – jest podniesienie poziomu moralności społeczeństwa oraz eliminacja negatywnych zjawisk, które burzą ład społeczny.

Dominika Sozańska w artykule *Godność człowieka pracującego w dobie prekariatu* ukazuje negatywne skutki konkurencyjnego rynku pracy, w tym zjawisko prekariatu, które skłania do refleksji nad godnością człowieka. Au-

torka wyraża niepokój, iż w *świecie elastycznego zatrudnienia, braku stabilizacji i chronicznego lęku o jutro praca nie jest już formą realizacji siebie i swoich talentów* (s. 40). Autorka analizuje godność człowieka na gruncie prawa międzynarodowego, a także dokumentów Kościoła Katolickiego. Autorka podkreśla, iż praca nie może być zniewoleniem człowieka, gdzie jednostka staje się przedmiotem, a nie podmiotem oddziaływań. Autorka wyraża nadzieję, że potrzeba obrony własnej godności pozwoli przezwyciężyć prekarność.

Małgorzata Duda w artykule *Wartość ludzkiej pracy w świecie poszukujących pracy – zarys problematyki* rozważa wartość pracy w różnych kontekstach w tym: w kontekście osób nieobecnych na rynku pracy, osób chorych, bezrobotnych, poszukujących pracy. Autorka podkreśla, iż sondaże z ostatnich dwudziestu lat wskazują, że nastąpiło prze-wartościowanie w klasyfikacji spraw ważnych w życiu Polaków. Są to: *rodzina, zdrowie, przyjaciele oraz praca zajmują pierwsze miejsca* (s. 56). *Spada „popyt” na zdobywanie bogactwa za wszelką cenę, mniej wskazań pojawiło się przy wskaźniku sukces i sława czy wykształcenie* (s. 56). Praca jest podstawą bytu, poczucia bezpieczeństwa, samorealizacji jednostki oraz fundamentem bytu rodziny jako komórki społecznej. Stąd też potrzeba wielkiej troski ze strony decydentów rozumienia potrzeby nierozzerwalności człowieczeństwa i pracy oraz potrzeby tworzenia możliwości podjęcia pracy stosownie do możliwości różnych ludzi.

W II części monografii zatytułowanej *Starość i niepełnosprawność wobec rynku pracy* Autorzy dla przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu rozpatrują

problemy w kontekście przemian społeczno-demograficznych oraz aktywności zawodowej osób o różnym stopniu niepełnosprawności. Tę część monografii stanowią cztery artykuły.

Norbert G. Piłkuła w artykule *Sytuacja społeczna osób starszych w kontekście rynku pracy* podejmuje dyskusję na temat roli osób starszych w przekazywaniu zawodowego doświadczenia osobom młodym w miejscu pracy. Podstawą działania firmy jest człowiek i jego praca. Dobrze wykształcony, kompetentny pracownik z doświadczeniem stanowi o kapitale ludzkim organizacji. Dobra atmosfera i satysfakcja z pracy mogą przyczynić się do odroczenia decyzji o przejściu na emeryturę. Autor za istotne uważa, żeby w kulturze nastawionej na młodość dostrzec starość i podkreślić jej atuty (s. 73).

Marta Luty-Michalak prezentuje artykuł *Lifelong learning a aktywizacja zawodowa osób w niemobilnym wieku produkcyjnym*. Autorka zwraca uwagę na fakt, iż problem starzenia się społeczeństw jest problemem współczesnych państw rozwiniętych. Dostosowanie do wymagań społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy jest podstawą dalszego rozwoju. Koniecznością jest zapewnienie kompetentnych pracowników na rynku pracy, który w niedalekiej przyszłości stanie się rynkiem pracownika. Autorka zwraca uwagę, iż na skutek zwiększającej się proporcji osób starszych w społeczeństwie zmieni się podejście do pracy i ścieżki kariery zawodowej – zmniejszy się liczba pracowników i wzrośnie średni wiek pracowników. Efektem są aktualnie podejmowane działania w zakresie zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku okołomerytalnym oraz emerytalnym i promo-

wanie idei kształcenia przez całe życie, podwyższanie kwalifikacji, przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek. *Podwyższenie kompetencji osób starszych będzie prowadzić do maksymalizacji szans na znalezienie pracy, co w dalszej kolejności może przyczynić się do zwiększenia ich aktywności zawodowej. Z tego powodu niniejszą kwestię podejmuje się w wielu programach, zarówno unijnych, jak i krajowych* (s. 87).

Monika Czerw w artykule *Aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnością* podkreśla rolę i znaczenie pracy w życiu człowieka. Autorka analizując sytuację osób niepełnosprawnych podkreśla, iż: *w przypadku zatrudniania jednostek z różnymi dysfunkcjami duże wyzwania stawiane są zarówno po stronie ubiegających się o zatrudnienie, jak i oferujących pracę* (s. 90). Autorka analizuje podstawy prawne w zakresie niepełnosprawności, w tym trzy stopnie niepełnosprawności. W procesie rekrutacji Autorka zwraca uwagę na zarówno na bariery w przewyżnianiu własnych słabości, wynikającej z niepełnosprawnej osoby rekrutującej się do pracy, jak i pracodawców zobowiązanych prawem do dostosowania czasu, miejsca, stanowiska pracy do osoby niepełnosprawnej zgodnie ze stopniem niepełnosprawności. Z przeprowadzonych badań wynika, że polski rynek pracy nie jest przygotowany do zatrudniania osób z niepełnosprawnością. Autorka wskazuje na potrzebę zmian legislacyjnych w zakresie polityki państwa oraz postaw społecznych, w szczególności pracodawców. Ponadto Autorka podkreśla rolę i znaczenie zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych. To właśnie praca stwarza poczucie bezpieczeństwa, niezależności, satysfakcji, samodzielności finansowej oraz odciąża

najbliższych i państwo. Autorka podkreśla rolę osoby niepełnosprawnej jako pełnoprawnego i pełnowartościowego członka społeczności. W interaktywnym modelu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych Autorka wskazuje na *trzy obszary wewnętrznych uwarunkowań i adekwatnych do nich uwarunkowań zewnętrznych. Są to: umieć, móc, chcieć* (s. 94).

Katarzyna Białożył w artykule *Znaczenie aktywności edukacyjnej osób starszych w adaptacji do emerytury* opisała cele, założenia i funkcje edukacji osób starszych i scharakteryzowała proces przejścia na emeryturę. Autorka podkreśla, iż: *tempo zmian skutkuje wykluczeniem ze „społecznego obiegu” osób, które nie są w stanie nadążyć za postępem, dostosować się do nowych ról i zadań* (s. 104). Uzasadnione są zatem rozważania Autorki o konieczności całościowego uczenia się seniorów *Edukacja osób starszych wpisuje się w koncepcję uczenia się przez całe życie (edukacja całościowa)* (s. 103). Autorka wyraża istotną tezę zawartą w sentencji: *Każdy człowiek kreuje swoje życie, podejmuje działania, które wpływają na jego rozwój lub też wybiera stagnację. Działania edukacyjne pozwalają człowiekowi dorosłemu, a następnie staremu przygotować się do starości i przeżywać ją z godnością* (s. 105).

III część publikacji *Przygotowanie pracowników do zmieniającego się rynku pracy* jest refleksją nad pracą postrzeganą z wielu perspektyw, uwzględniających różne grupy zawodowe tj. emigrujących rodziców, pracowników socjalnych, weteranów w Polsce. Problematyka artykułów dotyczy procesu przygotowania pracowników służb społecznych do pracy w dynamicznie zmieniającej się rzeczy-

wistości społeczno-gospodarczej. Ponadto, omówiono kwestię wsparcia bezrobotnych z perspektywy okresu międzywojennego pioniera socjologii parafii księdza Franciszka Mirka (1893–1970), który może być inspiracją dla współczesnej praktyki w zakresie wsparcia osób bezrobotnych.

Emigracja rodziców jako problem pedagogiczny to artykuł Marcina Radziwołka, który opisał pozytyw i negatywy wyjazdów rodziców za granicę w celach zarobkowych. *Zjawisko społeczne, jakim jest eurosieroctwo, dotyka coraz większą liczbę polskich rodzin* (s. 129–130). Poprawa warunków materialnych rodziny często wiąże się z brakiem poczucia bezpieczeństwa u dziecka, czego skutkiem są problemy wychowawcze. Z badań wynika, że rodzice nie są świadomi, iż tracą szansę na budowanie prawidłowych relacji z własnymi dziećmi. Poprawa sytuacji materialnej nie zastąpi bezpośredniego kontaktu – wyjazdy zarobkowe mają negatywny wpływ na funkcjonowanie rodziny. *Wyjazdy zarobkowe rodzica wpływają niekorzystnie na funkcjonowanie rodziny. Przynoszą zdecydowanie więcej strat niż korzyści. Zostaje zachwiany proces socjalizacji oraz wychowania. Dochodzi do zaburzeń w obszarze szkolnym oraz emocjonalnym. Dlatego warto zastanowić się i dokładnie przemyśleć możliwość wyjazdu za granicę w celach zarobkowych* (s. 130).

Katarzyna M. Stanek w artykule *Stres i wypalenie zawodowe pracowników socjalnych. Konsekwencje pracy z klientem czy organizacji pracy?* zwróciła uwagę na rolę i znaczenie pracownika socjalnego, dokonała pogłębionej refleksji teoretycznej i badań empirycznych stresu oraz wypalenia zawodowego. Autorka dokonała analizy wyników badań,

dotyczących wypalenia zawodowego uwzględniające warunki organizacyjne pracowników socjalnych w Polsce. Z przeprowadzonych badań wynika, że zawód stawia wysokie wymagania z uwagi na różnorodność ról zawodowych, obciążenia psychiczne i fizyczne oraz czynniki organizacyjne. Pracownicy socjalni są wypaleni zawodowo, co potwierdza egzystencjalny model wypalenia zawodowego A.M. Pines'a, dotyczący długotrwałego zaangażowania w sytuacji obciążającej emocjonalnie, niekorzystne, stresujące warunki pracy, w których udaremnione są indywidualne cele zawodowe i osiąganie sukcesów życiowych. *W przypadku badanych osób fizyczne warunki pracy (hałas, nieodpowiednia temperatura, oświetlenie, nadmierne zatłoczenie) wpływają na poziom wypalenia zawodowego wśród pracowników socjalnych.*(s.148) Wyniki badań mogą stanowić inspirację do działań praktycznych w obszarze nauk społecznych.

Autorki Gertruda Wieczorek i Katarzyna Bartoszek w artykule *Wsparcie i możliwości pomocy weteranom w Polsce* opisały bardzo ważny problem rzadko pojawiający się w literaturze przedmiotu tj.: o żołnierzach powracających z misji, którzy ze względu na problemy zdrowotne zmuszeni są do podjęcia pracy w innym zawodzie, co wiąże się z przekwalifikowywaniem się. *„Polscy żołnierze służyli drugiemu człowiekowi m.in. w Albanii, Afganistanie, Nepalu, Pakistanie oraz Iraku. Wielu z tych, którym było dane wrócić do ojczyzny, do dziś nosi na sobie nie tylko rany fizyczne* (s. 153). Autorki zwracają uwagę na fakt, iż zgodnie z wymogami Światowej Federacji Weteranów (WVF) państwo powinno zapewnić weteranom poczucie stabilności, bezpieczeństwa i niezwłocznej

pomocy. Od 2003 roku rozpoczęto działania na rzecz unormowania w polskim prawie statusu misjonarzy. Na wybranych przykładach Autorki omawiają system pomocy dla weteranów. Według danych statystycznych Wojskowego Biura Badań Społecznych co trzeci żołnierz po powrocie z misji ma problemy natury emocjonalnej. Specjalistyczną pomoc od 2005 r. uzyskują weterani w Klinice Psychiatrii i Stresu Bojowego w Warszawie funkcjonującej przy Wojskowym Instytucie Medycznym. Centrum Pomocy Rodzinie jest kolejnym przykładem komórki organizacyjnej funkcjonującej przy garnizonach wojskowych. Centrum koordynuje działania wspierające na rzecz rodzin żołnierzy, uczestniczących w misjach poza granicami kraju. W Podsumowaniu Autorki stwierdzają, że *„przystanków” dla tych, którzy wrócili, jest zdecydowanie za mało, zwłaszcza iż działalność instytucji rządowych zajmująca się wyłącznie pomocą dla weteranów jest niewystarczająca* (s. 167).

W artykule *Kwestia bezrobocia i pomocy bezrobotnym w Polsce okresu międzywojennego w pismach pioniera socjologii parafii księdza Franciszka Mirka (1893–1970)* Janusz Kościelniak na przykładzie bezrobocia okresu międzywojennego ukazuje działania pioniera socjologii parafii krakowskich św. Mikołaja, św. Józefa w Krakowie i posługę jako proboszcz z Nowej Góry – ks. Franciszka Mirka, które mogą być przykładem do wykorzystania współcześnie. Na podstawie działań założonego przez ks. Franciszka Mirka w 1939 r. Związku Zawodowego Małorolnych Robotników Kamieniarskich w Nowej Górze, Autor ukazuje metody przeciwdziałania bezrobociu, do których należą m.in. motywowanie bezrobotnych do przekwalifiko-

wania się, do podejmowania zatrudnienia oraz postępowanie w przeciwdziałaniu bezrobociu. *Książkz Mirek, mówiąc o pomocy bezrobotnym, rozpatrywał te kwestie w dwóch aspektach, a mianowicie wspominał o środkach zaradczych i leczniczych w przypadku istnienia bezrobocia* (s. 177). Janusz Kościelniak dla potrzeb artykułu posłużył się metodą krytycznej analizy tekstu.

Struktura książki jest klarowna i czytelna. Publikacja składa się ze wstępu oraz trzech części, w których umieszczono jedenaście rozdziałów. W I części znajdują się trzy artykuły, natomiast w części drugiej i trzeciej umieszczono po cztery teksty.

Tytuł artykułów, abstrakty i słowa kluczowe umieszczono w języku polskim i angielskim. Każdy artykuł ma zatytułowane rozdziały oraz podsumowanie, w którym Autorzy dokonują syntetycznego résumé, podjętej w tekście problematyki. Rozważania zawarte w poszczególnych rozdziałach zostały oparte na literaturze przedmiotu, wynikach przeprowadzonych badań oraz analizie uwa-

runkowań prawnych i – w niewielkim zakresie – danych statystycznych.

Publikacja jest nowym interdyscyplinarnym, wieloaspektowym spojrzeniem na współczesne problemy rynku pracy w kontekście etycznego i społecznego wymiaru pracy. Monografia jest inspiracją do kolejnych badań i poszerzenia wiadomości w kwestiach etycznych, moralnych, humanistycznych wymiaru pracy, jak również jakości życia. Publikacja przeznaczona jest dla środowiska pedagogów, pracowników socjalnych, psychologów, ukazując nowe obszary do refleksji naukowej. Problematyka podjęta w artykułach recenzowanej monografii stanowi także kanwę do dyskusji ze studentami wymienionych kierunków kształcenia. Monografia wpisuje się w dorobek pedagogiki pracy w aspekcie etycznym i humanistycznym, jest wartościową i potrzebną publikacją na rynku wydawniczym.

*Izabella Kust
Wyższa Szkoła Menedżerska
w Warszawie*